

AJALOO AINEKAVA

ÕPPEAINE KIRJELDUS

Ajalooõpetuses omandavad õpilased kultuuriruumis ning ajaloolises keskkonnas orienteerumiseks vajalikke teadmisi ja oskusi. Õpilasi suunatakse teadvustama, analüüsima, kriitiliselt hindama ning tõlgendama minevikus aset leidnud sündmusi ja protsesse, nende seoseid omavahel ja tänapäevaga ning ajaloosündmuste erineva tõlgendamise põhjusi. Põhikooli ajalooõpetus on kronoloogilis-temaatiline. Õppeaine algab sissejuhatava algõpetusega ning jätkub muinas- ja vanaaja, keskaja, uusaja ning lähiajaloo õppimisega. Eesti ajalugu õpitakse lõimituna maailma ajaloo kursusesse. Ainekavas eraldi esitatud Eesti ajaloo teemasid käsitletakse põhjalikult ja süsteemselt ning tõmmatakse paralleele maailma ajalooa. Käsitluse põhimõtte on liikumine lähemalt kaugemale, alustades kodukoha ajaloost, kus on oluline luua käsitletava teema ja paikadega isiklik seos. Ajalooõpetusel on kronoloogiline, poliitiline, majanduslik, sotsiaalne, kultuuriline ja ideede dimensioon. Põhikoolis tähtsustatakse õpilasele jõukohast, inimesekeskset ajalookäsitlust, eluolu ja kultuuri teiste ajalooõpetuse dimensioonide ees. Maailma ajalugu käsitletakse valitud teemade kaudu, millega ei taotleta ajalooperioodidest tervikpildi kujunemist. Tähtis on luua seosed mineviku ning nüüdisaja ajaloosündmuste ja -nähtuste vahel ning kujundada arusaam, et minevikku pöördumata on raske mõista tänapäeva, nt kriisikollete olemust ning paljusid Eesti ajaloo probleeme. Õpilaste maailmapilti rikastab ainetevaheline lõiming ning lähedaste teemade lõimitud käsitlemine, lähtudes erinevatest aspektidest.

ÜLDPÄDEVUSTE KUJUNDAMINE

Sotsiaalainete valdkonna õppeainete õppimise kaudu kujundatakse õpilastes kõiki riiklikus õppekavas kirjeldatud üldpädevusi. Pädevustes eristatava nelja omavahel seotud komponendi – teadmiste, oskuste, väärtushinnangute ning käitumise – kujundamisel on kandev roll õpetajal, kelle väärtushinnangud, suhtlemis- ja sotsiaalsed oskused loovad sobiliku õpikeskkonna ning mõjutavad õpilaste väärtushinnanguid ja käitumist. **Kultuuri- ja väärtuspädevuse ning sotsiaalse ja kodanikupädevuse** kujundamist toetavad kõik ainevaldkonna õppeained erinevate rõhuasetuste kaudu. Suutlikkust mõista humanismi, demokraatia ja 3 ühiskonna jätkusuutliku arengu põhimõtteid ning nendest oma tegutsemises juhendada toetavad ajalugu ja ühiskonnaõpetus. Kõik sotsiaallained süvendavad lugupidavat suhtumist erinevatesse maailmavaatelistesse tõekspidamistesse. Inimeseõpetus ning usundiõpetus toetavad väärtussüsteemide mõistmist, mõtete, sõnade ja tunnetega kooskõlas elamist, oma valikute põhjendamist ning enda heaolu kõrval teiste arvestamist. Oskus seista vastu keskkete normide rikkumisele ning sotsiaalse õigluse ja eri soost inimeste võrdse kohtlemise põhimõtete järgimine on üks õppekava üldeesmärke, mille kujundamisel on suurem rõhk ühiskonnaõpetusel ja inimeseõpetusel.

Enesemääratluspädevuse aluseks on suutlikkus mõista ja hinnata iseennast; hinnata oma nõrku ja tugevaid külgi ning arendada positiivset suhtumist endasse ja teistesse; järgida tervislikke eluviise; lahendada tõhusalt ja turvaliselt iseendaga, oma vaimse, füüsilise, emotsionaalse ning sotsiaalse tervisega seonduvaid ja inimsuhetes tekkivaid probleeme. Pädevuse kujundamist toetab peamiselt inimeseõpetus, ent rahvusliku, kultuurilise ja riikliku enesemääratluse kujundajana teisedki valdkonna õppeained.

Õpipädevus. Iga sotsiaalvaldkonna õppeaine kujundab suutlikkust organiseerida õpikeskkonda ning hankida õppimiseks vajaminevaid vahendeid ja teavet, samuti oma õppimise plaanimist ning õpitu kasutamist erinevates kontekstides ja probleeme lahendades. Õppetegevuse ja tagasiside kaudu omandavad õppijad eneseanalüüsi oskuse ning suudavad selle järgi kavandada oma edasiõppimist.

Suhtluspädevus. Kõik valdkonna õppeained kujundavad suutlikkust ennast selgelt ja asjakohaselt väljendada erinevates suhtlusolukordades; lugeda ning mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust; kirjutada eri liiki tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; väärtustada õigekeelsust. Väljendusrikast keelt taotlevad kõik valdkonna õppeained.

Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus. Kõik valdkonna õppeained toetavad oskust kasutada erinevaid ülesandeid lahendades matemaatikale omast keelt, sümboleid ning meetodeid kõigis elu- ja tegevusvaldkondades. Õpitakse eristama sotsiaalteadusi loodusteadustest (sh mõistma nendes kasutatavate uurimismeetodite eripära). Õpitakse otsima teavet, kasutades tehnoloogilisi abivahendeid, ja tegema saadud teabe alusel tõendus põhiseid otsuseid.

Ettevõtlikkuspädevus. Ennekõike ühiskonnaõpetus, kuid ka teised valdkonna õppeained õpetavad nägema probleeme ja neis peituvaid võimalusi, seadma eesmärgi, genereerima ideid ning neid ellu viima. Aineõpetuse kaudu kujundatakse algatusvõimet ja vastutustunnet, et teha eesmärkide saavutamiseks koostööd; õpitakse tegevust lõpule viima, reageerima paindlikult muutustele, võtma arukaid riske ning tulema toime ebakindlusega; õpitakse ideede teostamiseks valida sobivaid ja loovaid meetodeid, mis toetuvad olukorra, enda suutlikkuse ja ressurside adekvaatsele analüüsile ja tegevuse tagajärgede prognoosile ning on kooskõlas eesmärkidega.

ÕPPE- JA KASVATUSEESMÄRGID PÕHIKOOLI AJALOOS

Põhikooli ajalooõpetusega taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

1) tunneb huvi mineviku vastu;

- 2) tunneb oma kodukoha ajalugu, Eesti ajalugu, Euroopa ning maailma ajalugu ajastut kõige enam iseloomustavate sündmuste ja isikute kaudu;
- 3) kasutab ajaloo põhimõisteid õiges kontekstis, eristab ajaloofakti tõlgendusest ning arvamusest, näeb ja sõnastab probleeme ning esitab neist lähtudes küsimusi ja pakub lahendusteid;
- 4) leiab, üldistab, tõlgendab, kasutab ja hindab kriitiliselt ajalooteavet ning allikate usaldusväärsust;
- 5) väärtustab kultuurilist mitmekesisust ja oma rolli kultuuripärandi säilitajana ning määratleb end oma rahva liikmena;
- 6) mõistab ühiskonna mitmekesisust, kujundab ning põhjendab oma arvamust, analüüsib ja hindab oma tegevust ning näeb ja korrigeerib oma eksimusi;
- 7) tunneb ja kasutab erinevaid õpivõtteid, tekstiliike ja teabeallikaid, väljendab oma teadmisi ning oskusi suuliselt ja kirjalikult ning kasutab õppe-tegevuses IKT vahendeid.

II KOOLIASTME ÕPPE- JA KASVATUSEESMÄRGID.

6. klassi lõpetaja:

- 1) kasutab asjakohaselt aja mõistega seonduvaid õpitud sõnu, lühendeid ja fraase;
- 2) tunneb mõningaid iseloomulikke sündmusi kodukoha ja Eesti ajaloost ning seostab neid omavahel;
- 3) teab mõnda ajaloolist asumit, selle tekkimise ja kujunemise põhjusi;
- 4) hindab materiaalsel keskkonda kui ajaloosündmuste peamist kandjat;
- 5) toob näiteid muinasaja ja vanaaja kohta;
- 6) mõistab vanaaja kultuuripärandi tähtsust inimkonna ajaloos ning esitab näiteid erinevate kultuurivaldkondade kohta;
- 7) mõistab, et ajaloosündmustel ja -nähtustel on põhjused ja tagajärjed, ning loob lihtsamaid seoseid mõne sündmuse näitel;

- 8) teab, et mineviku kohta saab teavet ajalooallikatest, töötab lihtsamate allikatega ja hindab neid kriitiliselt;
- 9) väljendab oma teadmisi nii suuliselt kui ka kirjalikult, koostab kava, lühijuttu ja kirjeldust ning kasutab ajalookaarti.

AJALOO AINEKAVA

5. KLASS

Ajaline maht 35 tundi õppeaastas ehk 1 tund nädalas.

Hindamisel lähtutakse riikliku õppekava põhimõtetest, kooli hindamisjuhendist ja kujundava hindamise põhimõtetest

Lõiming

Sotsiaalsed on teiste ainevaldkondadega seotud valdkonnapädevuste kujundamise kaudu.

Keel ja kirjandus, sh võõrkeeled. Kujundatakse oskust väljendada end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult; lugeda ja mõista erinevaid tekste. Õpilasi juhatakse kasutama kohaseid keelevahendeid, ainealast sõnavara ja väljendusrikast keelt ning järgima õigekeelsusnõudeid. Tähtsustatakse teksti kriitilise analüüsi oskust, meediakirjaoskust, teabe hankimist, selle kriitilist hindamist, tööde vormistamist ning intellektuaalse omandi kaitset. Sotsiaalainete õppimise kaudu täiendatakse õpilaste teadmisi erinevatest kultuuridest ja traditsioonidest. Õpilasi suunatakse märkama oma kultuuri ja teiste kultuuride erinevusi ning neist lugu pidama. Juhatakse tähelepanu erinevate suhtluskeskkondade reeglitele ning ühiskondlikule mitmekesisusele. Selgitatakse võõrkeelse algupäraga mõisteid, võõrkeeleoskust arendatakse ka lisamaterjali otsimisel ja mõistmisel.

Matemaatika. Kujundatakse järgmisi oskusi: ajaarvamine; ressursside plaanimine (aeg, raha); matemaatiline kirjaoskus, arvandmete esitlemine ja tõlgendamine (graafikud, tabelid, diagrammid); oskus probleeme seada, sobivaid lahendusstrateegiaid leida ja neid rakendada, lahendusideid analüüsida ning tulemuse tõesust kontrollida; oskus loogiliselt arutleda, põhjendada ja tõestada ning väärtustada matemaatilist käsitlust, mõista selle sotsiaalset, kultuurilist ja personaalset tähendust.

Loodusained. Õpitakse mõistma looduskeskkonna ja geograafilise asendi mõju inimühiskonna arengule, inimese arengut ja rahvastikuprotsesse; majanduse ressursse; ühiskonna jätkusuutlikku säästlikku tarbimist, üleilmastumist, globaalprobleemide, sh keskkonnaprobleemide märkamist ja mõistmist ning jätkusuutliku ja vastutustundliku eluviisi väärtustamist.

Tehnoloogia. Käsitletavate teemade kaudu kujundatakse oskust hinnata tehnoloogia rakendamise kaasnemaid võimalusi ja ohte; rakendada nüüdisaegseid tehnoloogiaid tõhusalt ning eetiliselt oma õpi-, töö- ja suhtluskeskkonda kujundades; kasutada tehnovahendeid eesmärgipäraselt ja säästlikult, järgides ohutuse ning intellektuaalomandi kaitse nõudeid.

Kunstiained. Käsitletakse Eesti, Euroopa ja maailma erinevate rahvaste kultuuriteemasid, iluhinnangute muutumist ajas; esteetilist arengut ja eneseteostuse võimalusi, rahvakultuuri ning loomingulist eneseväljendusoskust.

Kehaline kasvatus. Kujundatakse oskust mõista ja väärtustada kehalise aktiivsuse tähtsust tervisliku eluviisi osana eri ajastuil; arendatakse sallivat suhtumist kaaslastesse ning koostööpõhimõtteid tervislikku eluviisi järgides.

PRAKTILISED TÖÖD JA IKT RAKENDAMINE

Kasutatakse erinevaid õppemeetodeid, sh aktiivõpet: vestlus, arutelu, rollimäng, ajaloolise kujutluse loomine, loovülesande, kava, ajajoone, õpimapi koostamine, praktilised ja uurimistööd (nt töö allikate ja kaardiga, töölehe ja kontuurkaardi täitmine, loovtöö kirjutamine, infootsing teabeallikatest), tegevuspõhine õpe (nt dramatiseeringud), IKT vahendite kasutamine info hankimiseks ning oma töötulemuste esitlemiseks

Teema	Õppesisu	Õpilase taotletavad õpitulemused ja õppetegevus
Ajaloo algõpetus. Ajaarvamine ja ajalooallikad	Ajaarvamisega seotud mõisted ja ajaloo perioodid: muinasaeg, vanaaeg, keskaeg, uusaeg, lähiajalugu. Ajalugu ja ajalooallikad. Allikate tõlgendamine: kirjalik allikas, suuline allikas, esemeline allikas, muuseum ja arhiiv. Ajatelg.	1) kasutab kontekstis mõisteid, lühendeid ja fraase sajand, aastatuhat, eKr, pKr, araabia number, Rooma number, kirjalik allikas, suuline allikas, esemeline allikas; 2) teab ajaloo periodiseerimise üldisi põhimõtteid;

		<p>3) leiab õpitu põhjal lihtsamaid seoseid; 4) kasutab ajalookaarti ning töötab lihtsamate allikatega.</p>
<p>Ajaloosündmused, ajaloolised isikud ja eluolu</p>	<p>Ajaloosündmused ja silmapaistvad isikud kodukohas, Eestis, Euroopas ning maailmas. Elu linnas ja maal, rahu ja sõja ajal, eluolu, tegevusalad, elamud, rõivastus, toit, kultuur ja traditsioonid, nende muutumine ajas.</p>	<p>1) kirjeldab mõnda kodukohas aset leidnud minevikusündmust ja inimeste eluolu minevikus; 2) teab kodukohast pärit silmapaistvaid isikuid ja nende saavutusi; 3) kirjeldab eluolu erinevusi maal ja linnas, sõja ja rahu ajal ning nende erinevusi minevikus ja nüüdisajal; 4) oskab koostada lihtsamat ajaliini ja lühijuttu ajaloolisest isikust ning mineviku eluolust.</p>

AJALOO AINEKAVA

6. KLASS

Ajaline maht 70 tundi õppeaastas ehk 2 tundi nädalas

Hindamisel lähtutakse riikliku õppekava põhimõtetest, kooli hindamisjuhendist ja kujundava hindamise põhimõtetest

Lõiming

Sotsiaalne on teiste ainevaldkondadega seotud valdkonnapädevuste kujundamise kaudu.

Keel ja kirjandus, sh võõrkeeled. Kujundatakse oskust väljendada end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult; lugeda ja mõista erinevaid tekste. Õpilasi juhatakse kasutama kohaseid keelevahendeid, ainealast sõnavara ja väljendusrikast keelt ning järgima õigekeelsusnõudeid. Tähtsustatakse teksti kriitilise analüüsi oskust, meediakirjaoskust, teabe hankimist, selle kriitilist hindamist, tööde vormistamist ning intellektuaalse omandi kaitset. Sotsiaaalainete õppimise kaudu täiendatakse õpilaste teadmisi erinevatest kultuuridest ja traditsioonidest. Õpilasi suunatakse märkama oma kultuuri ja teiste kultuuride erinevusi ning neist lugu pidama. Juhatakse tähelepanu erinevate suhtluskeskkondade reeglitele ning ühiskondlikule mitmekesisusele. Selgitatakse võõrkeelse algupäraga mõisteid, võõrkeeleoskust arendatakse ka lisamaterjali otsimisel ja mõistmisel.

Matemaatika. Kujundatakse järgmisi oskusi: ajaarvamine; ressursside plaanimine (aeg, raha); matemaatiline kirjaoskus, arvandmete esitlemine ja tõlgendamine (graafikud, tabelid, diagrammid); oskus probleeme seada, sobivaid lahendusstrateegiaid leida ja neid rakendada, lahendusideid analüüsida ning tulemuse tõesust kontrollida; oskus loogiliselt arutleda, põhjendada ja tõestada ning väärtustada matemaatilist käsitlust, mõista selle sotsiaalset, kultuurilist ja personaalset tähendust.

Loodusained. Õpitakse mõistma looduskeskkonna ja geograafilise asendi mõju inimühiskonna arengule, inimese arengut ja rahvastikuprotsesse; majanduse ressursse; ühiskonna jätkusuutlikku säästlikku tarbimist, üleilmastumist, globaalprobleemide, sh keskkonnaprobleemide märkamist ja mõistmist ning jätkusuutliku ja vastutustundliku eluviisi väärtustamist.

Tehnoloogia. Käsitletavate teemade kaudu kujundatakse oskust hinnata tehnoloogia rakendamisega kaasnevaid võimalusi ja ohte; rakendada nüüdisaegseid tehnoloogiaid tõhusalt ning eetiliselt oma õpi-, töö- ja suhtluskeskkonda kujundades; kasutada tehnovahendeid eesmärgipäraselt ja säästlikult, järgides ohutuse ning intellektuaalomandi kaitse nõudeid.

Kunstiained. Käsitletakse Eesti, Euroopa ja maailma erinevate rahvaste kultuuriteemasid, iluhinnangute muutumist ajas; esteetilist arengut ja eneseteostuse võimalusi, rahvakultuuri ning loomingulist eneseväljendusoskust.

Kehaline kasvatus. Kujundatakse oskust mõista ja väärtustada kehalise aktiivsuse tähtsust tervisliku eluviisi osana eri ajastuil; arendatakse sallivat suhtumist kaaslastesse ning koostööpõhimõtteid tervislikku eluviisi järgides.

PRAKTILISED TÖÖD JA IKT RAKENDAMINE

Kasutatakse erinevaid õppemeetodeid, sh aktiivõpet: vestlus, arutelu, rollimäng, ajaloolise kujutluse loomine, loovülesande, kava, ajajoone, õpimapi koostamine, praktilised ja uurimistööd (nt töö allikate ja kaardiga, töölehe ja kontuurkaardi täitmine, loovtöö kirjutamine, infootsing teabeallikatest), tegevuspõhine õpe (nt dramatiseeringud), IKT vahendite kasutamine info hankimiseks ning oma töötulemuste esitlemiseks

Teema	Õppesisu	Õpilase taotletavad õpitulemused ja õppetegevus
<p>Muinasaeg ja vanaaeg. Muinasaeg</p>	<p>Muinas- ja vanaaja periodiseerimine. Muinasaja arengujärgude üldisloomustus: kiviaja inimese tegevusalad, põlluharimise algus, loomade kodustamine, käsitöö areng, metallide kasutusele võtmine. Eesti muinasaja üldisloomustus, Pulli, Kunda. Muinasaegsed mälestised – kalmed ja asulakohad – ning arheoloogilised leiud. Kodukoha inimasustus muinasajal.</p>	<p>1) kirjeldab muinasaja inimese eluviisi ja tegevusalasid; 2) näitab kaardil ning põhjendab, miks ja mis piirkondades sai alguse põlluharimine; 3) teab, mis muudatusi ühiskonnaelus tõi kaasa metallide kasutusele võtmine; 4) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid kiviaeg, pronksiaeg, rauaaeg, varanduslik eba võrdsus, sugukond, hõim; 5) teab ning näitab kaardil Eesti ja kodukoha esimesi inimasustusalasid.</p>
<p>Vanad Idamaad</p>	<p>Vanaaja sisu ja üldisloomustus: ajalised piirid, looduslikud olud. Vana-Egiptuse riigikorraldus, eluolu, religioon, kultuurisaavutused. Vaaraod Thutmosis III, Ramses II, Tutankhamon. Mesopotaamia, sumerite linnriigid, leiutised (ratas, potikeder), Hammurabi seadused, eluolu, religioon, kultuurisaavutused. Iisraeli ja Juuda riik, ainujumala usk, Vana Testament, kümme käsku.</p>	<p>1) selgitab, miks, kus ja millal tekkisid vanaaja kõrgkultuurid, ning näitab kaardil Egiptust ja Mesopotaamiat; 2) kirjeldab vanaaja elulaadi ja religiooni Egiptuse, Mesopotaamia või Juuda riigi näitel; 3) tunneb vanaaja kultuuri- ja teadussaavutusi: meditsiin, matemaatika, astronoomia, kirjandus, kujutav kunst, Egiptuse püramiidid ja Babüloni rippaiad; teab, et esimesed kirjasüsteemid olid kiilkiri ja hieroglüüfkiri; 4) seletab mõisteid linnriik, vaarao, muumia, sfinks, tempel, püramiid, preester, Vana Testament.</p>

Tallinna Südalinna Kool

<p>Vana-Kreeka</p>	<p>Vanim kõrgkultuur Euroopas. Kreeka loodus ja rahvastik, Kreetat ja Mükeene kultuur. Kreeka linnriigid. Ühiskonnakorraldus ja kasvatus Ateenas ning Spartas. Linnriikide nõrgenemine ja alistamine Makedooniale. Aleksander Suure sõjaretk ning maailmariigi tekkimine. Vana-Kreeka kultuur ja religioon, eluolu ja mütoloogia. Olümpiamängud. Homerose kangelaseepika, ajalookirjutus, teater, kunst, arhitektuur, skulptuur, vaasimaal. Vana-Kreeka kultuuri tähtsus.</p>	<p>1) näitab kaardil Kreetat, Kreetat, Balkani poolsaart, Ateenat ja Spartat; 2) teab, et Vana-Kreeka tsivilisatsioon sai alguse Kreetat-Mükeene kultuurist; 3) kirjeldab Vana-Kreeka kultuuri ja eluolu iseloomulikke jooni järgmistes valdkondades: kirjandus, teater, religioon, kunst, sport; 4) võrdleb Vana-Kreeka ühiskonnakorraldust Ateenat ja Sparta näitel; 5) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid polis, rahvakoosolek, akropol, agora, türann, aristokraatia, demokraatia, kodanik, ori, eepos, olümpiamängud, teater, tragöödia, komöödia, skulptuur, Trooja sõda, hellenid, tähestik.</p>
<p>Vana-Rooma</p>	<p>Rooma riigi tekkimine, looduslikud olud, kuningad. Rooma Vabariigi algus ja ühiskondlik korraldus. Rooma võimu laienemine Vahe mere maades. Hannibal, Caesar, vabariigi lõpp. Rooma keisririigi ühiskondlik korraldus. Augustus, Rooma impeerium ja selle lõhenemine. Vana-Rooma kultuur, kunst ja arhitektuur, rahvas ja eluolu, avalikud mängud. Ristiusu teke, Uus Testament.</p>	<p>1) näitab kaardil Apenniini poolsaart, Vahe merd, Kartaagot, Roomat, Konstantinoopolit, IdaRoomat ja Lääne-Roomat; 2) teab Rooma riigi tekkelugu ning oskab tingimärgidest juhindudes näidata kaardil Rooma riigi territooriumi ja selle laienemist; 3) iseloomustab eluolu ja kultuuri Rooma riigis; 4) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid vabariik, foorum, kapitoolium, Colosseum, patrii, plebei, konsul, senat, rahvatribuun, orjandus, amfiteater, gladiaator, leegion, kodusõda, kristlus, piibel, provint, Ida-Rooma, Lääne-Rooma, Kartaago, Konstantinoopol, ladina keel.</p>

KOOLIASTME ÕPITULEMUSED

Põhikooli lõpetaja:

- 1) kirjeldab ajaloo põhietappe näidete kaudu,
- 2) mõistab eri ajastute kultuuripanust ning iseloomustab tähtsamaid ajaloosündmusi, isikuid ja kultuurinähtusi;
- 3) võrdleb ajaloosündmusi ja -nähtusi, leiab sarnasusi ja erinevusi, toob esile põhjusi ja tagajärgi, arutleb märksõnade/küsimuste toel, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- 4) teab Eesti ühiskonna arengujärke ja tähtsamaid ajaloosündmusi, seostab kodukoha, Eesti ja Euroopa ajalugu maailma ajalooga ning saab aru, et ajaloosündmusi võib tõlgendada mitmeti;
- 5) töötab mitmesuguste ajalooallikatega, kommenteerib ja hindab neid kriitiliselt;
- 6) otsib, analüüsib ja kasutab ajalooinfot, koostab kava ja mõistekaarti, ajalooreferaati ja lühiuurimust, esitleb seda suuliselt ja kirjalikult ning IKT vahendeid kasutades;
- 7) töötab kaardiga ja koostab lihtsamaid skeeme;
- 8) oskab asetada end minevikus elanud inimese olukorda ja mõistab nii ametite kui ka töö sisu muutumist ajas;
- 9) mõistab ajalooteadmiste vajalikkust igapäevaelus ning teab ajalooga seotud erialade õppimisvõimalusi.

AJALOO AINEKAVA

7. KLASS

Ajaline maht 70 tundi õppeaastas ehk

2tundi nädalas.

Hindamisel lähtutakse riikliku õppekava põhimõtetest, kooli hindamisjuhendist ja kujundava hindamise põhimõtetest.

Lõiming

Sotsiaalainete lõimingu keskpunktiks on inimese ja ühiskonna toimimine minevikus ja tänapäeval. Sotsiaalainete vahendusel kujundatakse õpilastes oskusi näha ühiskonna arengus põhjuse-tagajärje seoseid ning teha teadlikke valikuid, lähtudes ühiskonnas kehtivatest väärtustest ja moraalnormidest. Õppe vältel kujundatakse õpilastes tahet toimida kõlbelise ja vastutustundliku ühiskonnaliikme ning isiksusena. Et on tegemist sama valdkonna ainetega, siis väljendub lõiming ainekavas sarnaste eesmärkde, pädevuste, meetodite olemasolul.

Kõik sotsiaalvaldkonna ained on toeks, et õpilasel areneks suutlikkus analüüsida oma käitumist ja selle tagajärgi, sobival viisil väljendada oma tundeid, aktseptida inimeste erinevusi ning arvestada neid suheldes; ennast kehtestada, seista vastu ebaõiglusele viisil, mis ei kahjusta enda ega teiste huve ega vajadusi. Sotsiaalvaldkonna õppeainete kaudu õpitakse tundma ning järgima ühiskondlikke väärtusi, norme ja reegleid, omandatakse teadmisi, oskusi ja hoiakuid sotsiaalselt aktseptitud käitumisest ning inimeste vastastikustest suhetest, mis aitavad kaasa tõhusale kohanemisele ja toimetulekule perekonnas, eakaaslaste hulgas, kogukonnas ning ühiskonnas. Sotsiaalainete kaudu kujundatakse alus maailmavaateline mitmekesisusega arvestamiseks ning valmisolek dialoogiks erineva maailmavaate esindajatega. Sotsiaalainetes käsitletavate õppeteemade kaudu kujundatakse õpilastes esmane valmisolek märgata naiste ja meeste ebavõrdsust ühiskonnas ja aidata kaasa soolise võrdõiguslikkuse edendamisele. Valdkonnasisese lõiminguga taotletakse, et õpilane areneks terviklikuks isiksuseks, kes suhtub endasseja teistesse positiivselt, arvestab kaasinimesi, lähtub oma tegevuses üldinimlikest väärtustest ning näeb ja mõistab

ühiskonnas toimuvat. Kõigi sotsiaalvaldkonna õppeainete seisukohalt on tähtis koostööoskus ja töötamine rühmas. Tal on tõhusad oskused ja valmidus ühiskonnaellu sekkuda ning selles osaleda.

Näited:

- ÜHISKONNAÕPETUS- feodaalne killustustatus, vabariik, parlamentarism, rahvastik ja rahvastiku muutused, autonoomia, erinevad ühiskonnamudelid: agraarühiskond, industriaalühiskond, linnastumine, seisuslikkus, kultuuriline mitmekesisus, erinevad usundid, ristiusk ja Euroopa kultuur, väärtused, koostööoskus, konflikti lahendamise oskus, empaatia, naiste õigused, vähemused ühiskonnas, turumajandus, naturaalmajandus, kodanikuks saamine, valitsemine, impeerium, võimu tsentraliseerimine.
- INIMESEÕPETUS- inimeste tervis, toitumine, elulaad, rahvastik, rahvastiku muutused, sündmus, suremus soorollid, väärtused, koostööoskus, konflikti lahendamise oskus, empaatia, kultuuriline mitmekesisus.
- GEOGRAAFIA – rahvatik ja rahvastiku muutused, põllumajandus, linnad ja ning linnakultuur, linnastumine, riikide geograafilised asendid, kliima, poliitiline kaart, suured maadeavastused, koloniaalajastu, kultuuriline mitmekesisus, erinevad usundid, naturaalmajandus, turumajandus, sündimus, suremus, ristsusk ja Euroopa kultuur, naiste õigused, vähemused ühiskonnas.

Teema	Õppesisu	Õpilase taotletavad õpitulemused ja õppetegevus
„Keskaegse Euroopa sünd“		

Tallinna Südalinna Kool

Germaanlaste riigid	Esimesed germaanlaste riigid. Linnakultuuri hääbumine. Roomakatoliku kirik. Kloostrid ja misjon.	1)nimetab esimesi germaanlaste riike, 2)oskab kaardil näidata esimesi germaanlaste riike, 3) teab, miks hääbus linnakultuur keskaja alguses, 4) selgitab katoliku kiriku rolli ja mõju varakeskaja perioodil, 5) oskab iseloomustada esimeste kloostrite teket, 6) teab, milles sesines misjonitöö keskaja esimesel perioodil.
Frangi riigi rajamine	Frangi riigi teke. Ristiusu vastuvõtmine. Merovingide dünastia. Karolingide dünastia. Karl Suure vallutused.	1)selgitab Frangi riigi teket, 2)iseloomustab Frangi riigi osatähtsust keskaja ühiskonnas, 3) teab, kuidas on seotud ristiusk ja Frangi riigi mõju kasv, 4)oskab võrrelda merovinge ja karolinge, 5) näitab kaardil Karl Suure vallutusi.
Karl Suure impeerium	Karl Suure keisriks kroonimine. Impeeriumi valitsemine. Sõjavägi. Sõjamehed ja talupojad.	1) teab, kes on Karl Suur 2) oskab iseloomustada Karl Suure impeeriumi valitsemist 3) selgitab ühiskondlikku suhteid ja korraldust Karl Suure impeeriumis.
Karolingide impeerium	Frangi riigi lagunemine. Frangi riigi vaenlased. Ida-Frangi riik ja Lääne-Frangi riik. Karolingide renessanss.	1) iseloomustab Frangi riigi jagunemist ja selle tagajärgi 2) teab, kes olid Frangi riigi põhilised vaenlased 3) kirjeldab karolingide renessansi tähtsamaid kultuurisaavutusi.
“Kuningad, hertsogid, krahvid ja rüütlid.”		

<p>Seisuslik ühiskond ja läänipüramiid</p>	<p>Seisused keskajal. Seisuslik ühiskond kui tardunud ühiskond. Läänikord. Läänipüramiid.</p>	<p>1) nimetab seisusi keskajal, 2) iseloomustab seisuslikku ühiskonda , 3) teab, mis oli läänikord, 4) selgitab, milles seisnes feodaalne hierarhia, 5) kasutab õiges kontekstis mõisteid vasall, senöör, läänipüramiid, feood, 5) nimetab senjööri õigusi ja kohustusi vasalli suhtes, 6) nimetab vasalli õigusi ja kohustusi senjööri suhtes.</p>
<p>Rüütliid ja linnused</p>	<p>Rüütliseisuse kujunemine. Relvastus. Rüütlite allakäik. Linnus. Eluolu linnuses.</p>	<p>1)teab, miks ja kuidas kujunes välja rüütliseisus, 2) oskab iseloomustada rüütlite relvastust, 3) selgitab põhjuseid, miks rüütlikultuur hääbus, 4) kirjeldab linnust, 5) iseloomustab eluolu linnuses.</p>
<p>Rüütlikultuur</p>	<p>Rüütli väljaõpe. Rüütliseisuse ideaalid. Kangelaslaulud ja trubaduuri luule. Turniirid.</p>	<p>1)teab, milles seisnes rüütlite väljaõpe, 2) oskab iseloomustada rüütlikultuuri, 3) kasutab õiges kontekstis mõisteid rüütel, kangelaslaul, trubaduur, turniir.</p>

Tallinna Südalinna Kool

<p>Naine linnuses</p>	<p>Abielu. Ema ja abikaasa. Haridus ja ideaalid. Rõivas ja mood. Tegevused ja meelelahutus</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) kirjeldab keskaegse aadlaine elu abikaasana, 2) kirjeldab keskaegse aadlaine elu emana, 3) iseloomustab aadlaine oskusi, 4) iseloomustab aadlaine ideaali, 5) kirjeldab aadlaine rõivastust, 6) nimetab aadlaine peamisi kohutusi ja ülesandeid.
------------------------------	--	--

<p>“Elu maal.”</p>		
<p>Looduslikud olud. Rahvastik.</p>	<p>Talupoeg ja loodus. Kesaja Euroopa kliima. Rahvaarvu kõikumine. Eluiga. Pere.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) oskab seostada varakeskaegse kliima mõju, rahvaarvule, elueale ja majandusele, 2) teab, mis oli naturaalmajandus keskajal alguses, 3) teab keskmise eluea pikkust varakeskajal, 4) nimetab peamisi peremudeleid varakeskajal.

Tallinna Südalinna Kool

Põllumajanduse areng.	Karjakasvatus. Maaviljelus. Kolmeväljasüsteem. Tehnilised uuendused.	1) iseloomustab karjakasvatuse rolli keskaja esimeses pooles, 2) kirjeldab maaviljeluse osatähtsust varakeskajal, 3) teab, milles seisnes kolmaväljasüsteem, 4) nimetab varakeskaja perioodi tehnilisi uuendusi, 5) teab, mis oli ratasader.
------------------------------	---	--

Tallinna Südalinna Kool

Talupoeg ja maaisand.	Maaomand. Talupoja ja maaisanda suhted. Koormised. Mõisad. Talupoegade vastupanu, ülestõusud.	1) oskab kasutada õiges kontekstis järgmisi mõisteid: mõis, koormised, teokohustus, naturaalandamid, kirikukümnis, pärisorjus, sunnismaisus, 2) oskab iseloomustada talupoja ja maaisanda suhteid ja kohustusi, 3) teab, kellele kuulus keskajal maa ja mis oli maa, läänistamine ja haldamine, 4) nimetab talupoegade õigusi ja kohustusi.
Küla ja talu	Küla. Talu. Talupoegade kihistumine. Talupoja töö. Talupoja elukeskkond.	1) kirjeldab keskaja küla, 2) nimetab talupoja tähtsamaid töid, 3) oskab võrrelda erinevaid talupoegi keskaja ühiskonnas, 4) kirjeldab talupoegade elukeskkonda.
“Elu linnas”		

Tallinna Südalinna Kool

<p>Linnade rajamine.</p>	<p>Varakeskaegsed linnad. Linnade asutamise buum. Linnade isandad. Suured ja väikesed linnad. Linnastumise mõju.</p>	<p>1) teab, kuhu ja miks rajati esimesed varakeskaegsed linnad, 2) iseloomustab keskaegse linna rahvastiku koosseisu, 3) selgitab linnastumise mõju keskaja Euroopa arengule.</p>
<p>Linnade elukorraldus ja omavalitsus.</p>	<p>Omavalitsuste moodustamine. Linnaõigus. Rae kohustused ja ülesanded. Linnakodanikuks saamine.</p>	<p>1) oskab kasutada mõisteid bürger, linnaõigus, raad, bürgermeister, raehärra, patritsiaat, 2) iseloomustab keskaegse linnavalitsuse moodustamist ja koosseisu, 3) teab, kuidas linna sai endale linnaõiguse, 4) selgitab, kellest võis saada linnakodanik, 5) nimetab rae ülesandeid ja kohustusi.</p>
<p>Majandus ja kaubandus.</p>	<p>Keskaja majandus. Rahamajanduse taassünd. Kohalik ja kaugkaubandus. Kaubavahetuse laienemine. Hansa Liit.</p>	<p>1) teab, kuidas on seotud keskaegne linn ja rahamajanduse taassünd, 2) oskab kasutada mõisteid naturaalmajandus, rahamajandus, laat, veksell, Hansa Liit, toll, 3) oskab võrrelda kohalikku ja kaugkaubandust, 4) iseloomustab Hansa Liidu tegevust ja osatähtsust keskaja kaubanduses, 5) nimetab tähtsamaid hansalinnu ja hansakontoreid, 6) nimetab olulisemaid hansakaupu.</p>

Tallinna Südalinna Kool

<p>Kaupmehed.</p>	<p>Vara- ja hiliskeskaja kaupmees. Kaupmehe ettevalmistus ja oskused. Mõju ühiskonnas. Elustiil.</p>	<p>1)oskab võrrelda vara-ja hiliskeskaja kaupmeest, 2)teab, millised olid kaupmeheks saamise eeldused ja oskused, 3) iseloomustab keskaja inimeste suhtumist kaupmehesse, 4) kirjeldab kaupmehe tööd ja elustiili, 5)selgitab kaupmehe mõju keskaja linnale, 6) oskab kasutada mõisteid gild, kartograafia.</p>
<p>Käsitöö ja käsitööline.</p>	<p>Käsitöö erialad. Tsunftid. Seltsielu tsunftis. Käsitööameti õppimine. Tööpäev.</p>	<p>1) iseloomustab käsitöölasi keskaegses linnas, 2) oskab võrrelda käsitööameteid, 3) kasutab õiges kontekstis mõisteid tsunft, skraa, tsunftisundus, 4)teab, miks tekkisid keskaja linnas tsunftid, 5) kirjeldab, kuidas tsunftisundus mõjutas käsitöölise elu ja tööd, 6) nimetab käsitööameti õppimise etappe, 7)kirjeldab seltsielu tsunftis, 8) iseloomustab käsitöölise mõju keskaja linna arengule.</p>

<p>Naised linnas.</p>	<p>Abielu. Kodune majapidamine. Naine kui ema. Naiste tegevusalad ja ametid. Suhtumine naistesse.</p>	<p>1)teab, milliseid ameteid naised linnas pidasid, 2) nimetab keskajal linnaõiguse kohaselt naiste õigusi ja eripära, 3) oskab võrrelda linnanaise olukorda aadlinaisega, 4) kirjeldab suhtumist naistesse lähtudes linnaõigusest, 5) oskab võrrelda piirkonniti linnanaiste õigusi ja vabadusi.</p>
------------------------------	---	---

Tallinna Südalinna Kool

Heidikud ja vähemused.	Autud ametid. Etnilised ja religioossed vähemused linnas. Juudid. Pidalitõbised. Kerjused.	<ol style="list-style-type: none"> 1) teab mõisteid seek, liigkasuvõtmine, 2) nimetab ja iseloomustab nn.autuid ameteid, 3) kirjeldab suhtumist juutidesse keskaja linnas, 4) teab, kellest võis saada keskajal kerjus ja kuidas nendesse suhtuti, 5) iseloomustab pidalitõbiseid ja nende leviku piiramist.
“Kirik ja klooster.”		
Katoliku kirik ja vaimulikud.	Katoliku kirik. Paavst kui katoliku kiriku pea. Vaimulikud ja ühiskond. Kirikuelu varjuküljed.	<ol style="list-style-type: none"> 1) seletab mõisteid katedraal, tonsuur, tsölibaat, toomkapiitel, kardinal, kuuria, paavst. 2) iseloomustab katoliku kiriku mõju keskaja ühiskonnale, 3) teab, mis eristas vaimuliku seisust teistest seisustest, 4) iseloomustab keskaja kiriku probleeme.

Tallinna Südalinna Kool

<p>Kiriku õpetus.</p>	<p>Inimese saatus. Kiriku eestkoste. Usulised rahvaliidumised. Kiriku võitlus ketseritega.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) iseloomustab keskaja inimese maailmapilti, 2) teab, milles seisnes kiriku roll keskaja inimese jaoks, 3) seletab mõisteid patt, puhastustuli, viimne kohtupäev, sakrament, ketser, inkvisitsioon, 4) selgitab keskaja inimese rahulolematuse põhjuseid seoses kirikuga, 5) teab, kuidas ja miks katolik kirik võitles ketseritega.
<p>Rahvausk.</p>	<p>Religiooni tähtsus keskajal. Kirikupühad. Pühakute ja reliikviade austamine. Palverännakud.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) oskab tähele panna katoliikluse ja rahvausundivahelisi seoseid, 2) nimetab põhjuseid, miks keskaja inimene austas pühakuid, 3) nimeab palverännakute põhjuseid ning peamisi sihtkohti, 4) selgitab põhjuseid, miks osteti ja müüdi indulgentse, 5) oskab kasutada mõisteid pühak, reliikvia, indulgents.
<p>Kloostrid ja ordud</p>	<p>Miks hakati mungaks? Esimene mungaordu. Munkluse kriis ja reformid. Kerjasmungaordud.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) teab põhjuseid, miks hakati mungaks, 2) nimetab keskajal tegutsenud mungaordusid, 3) iseloomustab esimest mungaordut, 4) oskab eristada kerjasmunki ülejäänud ordudest, 5) teab, mille poolest olid kerjasmjungaordud Eesti kultuurile olulised. 6) oskab kasutada mõisteid askees, ordu, abt.

Tallinna Südalinna Kool

Nunnakloostrid.	Nunnakloostrite rajamine. Elu nunnakloostri. Silmapaistvaid naisi nunnakloostreist. Begiinid.	1) teab, mis põhjustel sai hakata keskajal nunnaks, 2) teab, milles seisnesid nunnaks saamise tingimused, 3) oskab võrrelda nunnaks olemise häid ja halbu külgi, 4) iseloomustab keskaja inimeste suhtumist nunnadesse.
Kirikuhuone.	Kirik ja kiriku ülesanded. Romaani stiil. Gooti stiil. Vitraažkunst. Skulptuur.	1) teab, kuhu ja kuidas ehitati keskajal kirik, 2) nimetab keskaegse kiriku peamisi ülesandeid 3) oskab võrrelda romaani ja gooti stiili, teab nende stiilide peamisi tunnuseid, 4) nimetab keskaegse kirikuhoone osi 5) oskab kasutada mõisteid romaani stiil, gooti stiil, fassaad, portaal, vitraaž.
"Riik."	.	
Riik ja valitsemine keskajal.	Euroopa riikide kujunemine. Mis oli keskaegne riik? Keskvõimu nõrkus. Valitsus. Kuningriigid ja vabariigid.	1) teab, mida kujutas endast keskaja riiklik korraldus, 2) nimetab erinevaid riigivorme keskajal 3) teab võimalusi, kuidas sai kuningas riigipiire laiendada, 4) nimetab kuninga tähtsamaid kohustusi, 5) oskab võrrelda keskaja valitsemist tänapäeva valitsemisega, 6) oskab kasutada mõisteid monarhia, domeen, vabariik, türannia.

Tallinna Südalinna Kool

<p>Paavst ja keiser.</p>	<p>Nelja maailmariigi teooria ja Saksa-Rooma keisririik. Keisri ja paavsti konflikt. Investituuritüli. Canossas käik. Kokkupe keiser Heinrich IV ja paavst Gregorius VII vahel.</p>	<p>1) teab, milles seisnesid paavsti ja keisri omavahelise konflikti põhjused, 2) teab, milles seisnes nelja maailmariigi teooria, 3) nimetab põhjuseid, miks tekkis paavst Gregorius VII konflikt Saksa kuningaga, 4) selgitab paavsti ja keisri konflikti tulemust, 5) kasutab õiges kontekstis impeerium, investituur.</p>
<p>Inglismaa.</p>	<p>Normannide vallutus. Suhted Prantsusmaaga. "Suur vabaduskiri." Inglise palramendi sünd.</p>	<p>1) teab, kuidas sattus Inglismaa Normandia hertsogite valdusesse, 2) selgitab parlamendi sündi Inglismaal 3) oskab iseloomustada Inglise parlamendi ülesehitust, 4) iseloomustab keskaja Inglismaa suhteid Prantsusmaaga.</p>
<p>Prantsusmaa ja Saja-aastane sõda.</p>	<p>Kapetingide dünastia algus. Kuningavõimu tugevnemine. Saja-aastane sõda.</p>	<p>1) oskab iseloomustada kapetingide dünastia algust ja võimu tugevnemist Prantsusmaal 2) oskab kasutada mõisteid ordaal, generaalstaadid, 3) teab saja-aastase sõja põhjuseid, 4) teab saja-aastase sõja tulemusi.</p>
<p>"Keskaegse Euroopa naabrid."</p>		

<p>Bütsantsi kesririik ja Bütsantsi kultuur</p>	<p>Bütsantsi riigi teke, kuldaeg ning häving. Ühiskonna ülesehitus. Bütsantsi haridus, kunst. Õigeusuehk ortodoksi kirik, kloostrielu.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) teab riigi erinevaid nimetusi ja selle põhjusi 2) selgitab Justinianuse rolli riigi tugevdamisel 3) oskab võrrelda Bütsantsi ja Lääne-Euroopa arengut varakeskaja perioodil, 4) iseloomustab Bütsantsi ühiskonna ülesehitust, 5) nimetab riigi hävinemise põhjuseid, 6)oskab kasutada mõisteid õigeusu kirik, patriarh, ikoon, kirikulõhe, 7) teab, mille poolest erines õigeusu kirik katoliku kirikust, 8) iseloomustab Bütsantsi kultuuri pärandit ja eripära, 9) teab, milles seisnes kirikulõhe.
<p>Islami kalifaat ja kultuur</p>	<p>Araablased enne islamit, isalmi teke, impeeriumi rajamine, lõhed ja vastasseisud, araablased kui kultuuri vahendajad, araablaste ehituskunst, kirjandus, teadus.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) nimetab araablaste peamisi tegevusalasid, 2)selgitab Muhamedi õpetuse sisu ja uudsust, 3) teab, mis on moslemite ajaarvamise alguseks, 4) selgitab moslemite viite põhikohustust, 5) näitab kaardil araablaste vallutusi, 6)nimetab põhjusi, miks araablaste suurriik lagunes. 7) kasutab õiges kontekstis mõisteid beduiinid, prohvet, islam, moslem, kaliif, džihaad, mošee, minarett, imaam, koraan. 8) selgitab araabia teaduse ja kultuuri mõju Euroopale
<p>Skandinaavlased, viikingid.</p>	<p>Skandinaavia varasel keskajal, viikingite ühiskond ja vallutused, , viikingid Euroopa eri piirkondades, viikingiaja lõpp.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1)teab erinevusi varakeskajagsete lääne-eurooplaste ja viikingite vahel, 2)iseloomustab viikingite ühiskonda, 3)näitab kaardil viikingite vallutusi, 4)selgitab kroonikute suhtumist viikingitesse, 5) kasutab mõisteid viiking, ting, ruunid, saaga, skald.

Tallinna Südalinna Kool

Vana-Vene riik	Vana-Vene riigi teke, ristiusu vastuvõtmine, riigi killustumine ja häving, ühiskond, kaubandus, kultuur.	1) teab, kuhu ja miks tekkis Vana-Vene riik, 2) iseloomustab Vana-Vene riigi koosseisu, 3) selgitab ristiusu mõju Vana -Vene riigile ja kultuurile, 4) näitab kaardil Vana-Vene riigi tähtsamaid kaubateid, 5) oskab kasutada mõisteid varjaagid, rus, tšuudid, bojaar, veetše, družina.
Eesti muinasaja lõpul	Eesti muinasaja ühiskond, Eesti linnused, muinaseestlaste naabrid, muinasusk ja ristiusk, meresõit ja kaubandus.	1) nimetab allikaid Eesti muinasaja kohta, 2) oskab selgitada Eesti muinasaja ühiskondlikku korraldust, 3) nimetab Eesti muinasaja linnuste asukohti, 4) iseõlloomustab muinaseestlaste kontakte naabritega, 5) kirjeldab muinasusku, 6) selgitab põhjuseid, miks ristiusku vastu ei võetud.
Kristliku Euroopa laienemine”		
Ristisõjad Lähis-Idas	Ristisõja olemus, Esimene ristisõda, ristisõdijate riigid, neljas ristisõda ja püha maa kaotamine.	1) teab, millist sõda nimetatakse ristisõjaks, 2) nimetab ristisõdade toimumiskohti, 3) selgitab ristisõdade põhjuseid, 4) toob esile ristisõdade tulemusi.
Vaimulikud rüütliordud	Rüütliordude teke ja ülesehitus, rüütliordude laienemine Euroopasse, rüütliordude saatus, muutused ajas ning nende pärand.	1) selgitab rüütliordude tekkimise põhjuseid, 2) nimetab peamisi rüütliordusid, 3) kirjeldab ordurüütli omapära, 4) iseloomustab rüütliordude ülesehitust ja omapära, 5) oskab selgitada Euroopa suurmaavaldajate ja vaimulike rüütliordude seotust.

Tallinna Südalinna Kool

Ristisõjad Läänemere ääres	Liivlaste esimene piiskop, ristisõja algus, mõõgavendade ordu, eestlaste muistne vabadusvõitlus, ristisõdade lõpp ning eestlase kaotuse põhjused muistises vabadusvõitluses.	<ol style="list-style-type: none"> 1) teab, kes olid piiskop Meinhard, Berthold ning Albert ning oskab selgitada nende rolli eestlaste ristiusustamisel, 2) iseloomustab Mõõgavendade ordu, 3) nimetab muistse vabadusvõitluse põhjuseid, 4) toob esile muistse vabadusvõitluse tulemusi.
“Eesti keskajal”		
Keskaegse Liivimaa valitsemine. Saksa ordu	Vana-Liivimaa. Piiskoppide valdused. Saksa ordu valdused. Saksa ordu kui sõjaline jõud.	<ol style="list-style-type: none"> 1) selgitab Liivimaa riiklikku korraldust, 2) oskab võrrelda, Saksa ordu valitsemist ja valdusi piiskopkondadega, 3) iseloomustab vasallide õigusi keskajal, 4) kirjeldab Saksa ordu sõjajõudu.
Mõis ja küla. Linn.	Külad, talud, talurahvas. Mõis ja mõisamajandus. Linnade rajamine ja valitsemine, linnaelanikud, kaubandus ja käsitöö.	<ol style="list-style-type: none"> 1) nimetab levinumaid külatüüpe keskajal, 2) iseloomustab talurahva peamisi rühmi 3) kirjeldab mõisa ja mõisamajandust 4) oskab võrrelda elu maal ja linnastumise 5) iseloomustab eestlaste õiguslikku olukorda linnas 6) selgitab hansakaubanduse mõju linnade arengule 7) võrdleb käsitööd arengut linnas ja maal
“Euroopa uute teadmiste otsingul”		

Tallinna Südalinna Kool

Koolid ja haridus	Koolihariduse kättesaadavus. Kloostri- ja toomkoolid. Koolivõrgu laienemine. Õpetuse sisu ning meetodid.	1) teab, kellel oli võimalik keskajal kooliharidust omandada ning kellel mitte ning millest see sõltus, 2) nimetab, kloostri- ja toomkoolidele omaseid tunnusjooni, 3) iseloomustab keskaja koolide õpetuse sisu, 4) oskab tuua näiteid koolivõrgu laienemisest, 5) nimetab keskaegseid õpetamismeetodeid.
Ülikoolid ja õpetlased	.Esimesed ülikoolid. Ülikoolide korraldus. Ülikoolide privileegid ja vabadused. Ülikoolid haridus- ja teaduselus. Keskaja teadus.	1) nimetab Euroopa vanimaid ülikoole, 2) teab keskaja ülikooli privileege, 3) iseloomustab õppetöö korraldust keskaja ülikoolis, 4) teab, mida kujutas endast skolastika 5) iseloomustab keskaja teadust, 6) oskab kasutada mõisteid rektor, dekaan, dispuut, skloastika.
Tehnoloogia, meditsiin	Tehnoloogilised uuendused. Aeg ja ajamõõtmine. Trükikunsti leiutamine. Arstiteaduse edusammud.	1) nimetab keskaja tehnilisi uuendusi 2) iseloomustab mehaaniliste kellade leiutamise tähtsust, 3) selgitab trükikunsti leiutamise mõju Euroopa kultuuri arengule, 4) teab keskaja meditsiinile omaseid iseloomulikke jooni, 5) nimetab meditsiini edusamme.
“Uue ajastu algus”		.
Renessans ja humanistid	Itaalia kui renessansi hääll. Antiigi avastamine ja uued kunstnikud. Humanism. Teadus ja tehnika.	1) selgitab renessansi mõistet ja tunnusjooni, 2) iseloomustab renessans kultuurisaavutusi Itaalia näitel 3) teab, kes olid humanistid ja millegan ad tegelesid, 4) teab, kes olid ning millega läksid ajalukku Leonardo da Vinci, Erasmus Rotterdami, Giovanni Boccaccio, Niccolò Machiavelli, Mikolaj Kopernik.

Tallinna Südalinna Kool

Suured maadeavastused	Suurte maadeavastuste eeldused. Ümber Aafrika. Kolumbuse merereis. Ümber maakera. Elu purjelaevas.	<ol style="list-style-type: none"> 1) selgitab suurte maadeavastuste eeldusi, 2) teab, millega läksid ajalukku B. Diaz, Vasco da Gama, C. Kolumbus, Fernao de Magalhaes, Amerigo Vespucci, F. Drake, 3) omab ettekujutust varauusaegsest merereisist, 4) teab, miks hakati Uut Maailma nimetama Ameerikaks ja selle elanikke 'indiaanlasteks, 5) nimetab suurte maadeavastuste tulemusi.
Euroopa koloniaalajastu algus	Konkistadoorid. Misjonärid ja inimõigused. Atlandi kaubandus. Koloniaalimpeeriumid.	<ol style="list-style-type: none"> 1) oskab kasutada mõisteid koloonia, koloniseerima, konkistadoorid, kuberner. 2) mõistab, kuidas leidis aset asteekide ja inkade riigi hävitamine, 3) selgitab maadeavastute tagajärgi, 4) iseloomustab kolooniate valitsemist, 5) kirjeldab kolooniate rahvastiku koosseisu.
Varauusaegne riik	Euroopa riigid varauusajal. Türgi ja Venemaa. Kuningavõimu tugevnemine. Renessansiaja valitsejaideaal.	<ol style="list-style-type: none"> 1) iseloomustab Euroopa riikide põhijooni varauusajal, 2) selgitab kuningavõimu tugevnemist varauusajal, 3) selgitab varauusaegse Poola eripära, 4) nimetab suuremaid varauusaja riike, 5) kirjeldab renessansiaja ideaalset valitsejat.

Tallinna Südalinna Kool

Reformatsioon	Martin Lutheri kriitika. Paavsti ja keisri sekkumine. Kiriku reformimine. Reformatsiooni levik.	<ol style="list-style-type: none"> 1) selgitab Martin Lutheri õpetust ja kriitikat, 2) teab, millega on ajalukku läinud Martin Luther, 3) oskab kasutada mõisteid tees, reformatsioon, protestant, 4) teab reformatsiooni tagajärgi.
Vastureformatsioon	Trento kirikukogu. Uued vaimulikud ordud: jesuiidid. Ususõjad.	<ol style="list-style-type: none"> 1) teab, milles seisnes vastureformatsioon 2) selgitab, milles seisnes jesuiitide ordu tegevus, 3) selgitab Euroopas tekkinud usulõhet ja selle ületamist, 4) nimetab Trento kirikukogu tähtsamaid otsuseid, 5) oskab kasutada mõisteid vastureformatsioon, edikt, hugenott.
Muutused igapäevaelus.	Uued kaubad uuest maailmast. Elatustaseme langus. Usulõhe argielus. Nõiaprotsessid.	<ol style="list-style-type: none"> 1) teab nimetada maadeavastuste mõju inimeste toidulauale, 2) selgitab, milles seisnes elatustaseme langus varauusajal, 3) kirjeldab usu mõju inimese argielule, 4) iseloomustab nõiajahti Euroopas.
Reformatsioon ja Liivi sõda. Eesti Poola ja Rootsi valduses	Reformatsioon Eestis. Reformid ja nende takerdumine. Liivi sõda. Keskaegse Liivimaa lõpp. Poola aeg ja vastureformatsioon. Luterlik Rootsi aeg.	<ol style="list-style-type: none"> 1) iseloomustab reformatsiooni levikut Liivimaale, 2) teab, kuidas seostuvad omavahel reformatsioon ja eesti kirjakeele areng, 3) iseloomustab Liivi sõja põhjusi ja tagajärgi 4) oskab seostada vastureformatsiooni ja Poola aega Eestis, 5) iseloomustab luteri usu kindlustumist Rootsi ajal Eestis.

AJALOO AINEKAVA

8. KLASS

Õppeainet õpitakse 70 tundi aastas ehk 2

tundi nädalas. Hindamine:

Hindamisel lähtutakse riikliku õppekava põhimõtetest, kooli hindamisjuhendist ja kujundava hindamise põhimõtetest.

Lõiming

Sotsiaalainete lõimingu keskpunktiks on inimese ja ühiskonna toimimine minevikus ja tänapäeval. Sotsiaalainete vahendusel kujundatakse õpilastes oskusi näha ühiskonna arengus põhjuse-tagajärje seoseid ning teha teadlikke valikuid, lähtudes ühiskonnas kehtivatest väärtustest ja moraalnormidest. Õppe vältel kujundatakse õpilastes tahet toimida kõlbelse ja vastutustundliku ühiskonnaliikme ning isiksusena. Et on tegemist sama valdkonna ainetega, siis väljendub lõiming ainekavas sarnaste eesmärkde, pädevuste, meetodite olemasolul.

Kõik sotsiaalvaldkonna ained on toeks, et õpilasel areneks suutlikkus analüüsida oma käitumist ja selle tagajärgi, sobival viisil väljendada oma tundeid, aktseptida inimeste erinevusi ning arvestada neid suheldes; ennast kehtestada, seista vastu ebaõiglusele viisil, mis ei kahjusta enda ega teiste huve ega vajadusi. Sotsiaalvaldkonna õppeainete kaudu õpitakse tundma ning järgima ühiskondlikke väärtusi, norme ja reegleid, omandatakse teadmisi, oskusi ja hoiakuid sotsiaalselt aktseptitud käitumisest ning inimeste vastastikustest suhetest, mis aitavad kaasa tõhusale kohanemisele ja toimetulekule perekonnas, eakaaslaste hulgas, kogukonnas ning ühiskonnas. Sotsiaalainete kaudu kujundatakse alus maailmavaatelse mitmekesisusega arvestamiseks ning valmisolek dialoogiks erineva maailmavaate esindajatega. Sotsiaalainetes käsitletavate õppeteemade kaudu kujundatakse õpilastes esmane valmisolek märgata naiste ja meeste ebavõrdsust ühiskonnas ja aidata kaasa soolise

võrdõiguslikkuse edendamisele. Valdkonnasisese lõiminguga taotletakse, et õpilane areneks terviklikuks isiksuseks, kes suhtub endasse ja teistesse positiivselt, arvestab kaasinimesi, lähtub oma tegevuses üldinimlikest väärtustest ning näeb ja mõistab ühiskonnas toimuvat. Kõigi sotsiaalvaldkonna õppeainete seisukohalt on tähtis koostööoskus ja töötamine rühmas. Tal on tõhusad oskused ja valmidus ühiskonnaellu sekkuda ning selles osaleda.

Näited:

- ÜHISKONNAÕPETUS- demokraatia, diktatuur, absolutism, parlamentarism, imperialism, autonoomia, monarhia, vabariik, rahvastik ja rahvastiku muutused, poliitilised ideoloogiad: liberalism, konservatism, sotsialism, patsifism, rahvusvaheline õigus, reform, revolutsioon, erinevad ühiskonnamudelid: agraarühiskond, industriaalühiskond, seisuslikkus, monopol, valgustusfilosoofia, võimude lahusus, konstitutsioon, rahvuslik liikumine, rahvusriik, võrdõiguslikkus, väärtused, koostööoskus, konflikti lahendamise oskus, empaatia, kommunikatsioon, kultuuriline mitmekesisus.
- INIMESEÕPETUS- inimeste tervis, toitumine, elulaad, rahvastik, rahvastiku muutused, sündmus, suremus soorollid, võrdõiguslikkus, väärtused, koostööoskus, konflikti lahendamise oskus, empaatia, kommunikatsioon, kultuuriline mitmekesisus.
- GEOGRAAFIA – rahvatik ja rahvastiku muutused, põllumajandus, linnad ja ning linnakultuur, tööstus, tööstuslik pööre, poliitiline kaart, kolooniad, koloniaalajastu, ühiskonnamudelid, immigratsioon, sündimus, suremus, rahvusriik, võrdõiguslikkus, väärtused, koostööoskus, konflikti lahendamise oskus, empaatia, kommunikatsioon., kultuuriline mitmekesisus.

Teema „Vana kord Euroopas“	Õppesisu	Õpilase taotletavad õpitulemused ja õppetegevus
Ühiskond ning ühiskondlikud muutused Euroopas uusaja alguses	Rahvatiku muutused ja ühiskonna põhijooned. Asutus ja eluolu. Seisuslik ühiskond. Talupojad ja põllumajandus. Linnakultuur. Sõjandus. Kaubandus ja tööstus.	<ol style="list-style-type: none"> 1) oskab kirjeldada varauusaja ühiskonna põhijooni, 2) teab, mida kujutas endast seisuslik ühiskond varauusajal, 3) oskab võrrelda varauusaja seisuslikku ühiskonda keskaja seisuliku ühiskonnaga, 4) iseloomustab Euroopa talupoegade õiguslikku olukorda, 5) selgitab varauusaegse linnaühiskonna põhiprobleeme, 6) selgitab kolooniate mõju Euroopa majanduse arengule, 7) iseloomustab muutusi sõjaduses varauusajal, 8) oskab kasutada mõisteid monopol, plantaator, manufaktuur, merkantilism, pärisorjus, ekstensiivne põllumajandus, intensiivne põllumajandus.
Kultuur ja teadus Euroopas uusaja alguses	Religioon ja kirik. Teadusrevolutsioon. Kunst varauusajal.	<ol style="list-style-type: none"> 1) näitab kaardil varauusaegse Euroopa konfessionaalset jaotust, 2) selgitab, kuidas usk eurooplasi ühendas, 3) iseloomustab usulisi vähemusi varauusajal, 4) teab kiriku ülesandeid varauusajal, 5) oskab võrrelda skolastilist ja empiirilist meetodit, 6) iseloomustab tähtsamaid teadussaavutusi varauusajal, 7) iseloomustab baroki põhijooni, 8) iseloomustab klassitsismi põhijooni, 9) oskab kasutada mõisteid konfessioon, identiteet, geto, hereesia, tolerantsus, meetod, empiiriline meetod, heliotsentriline maailmasüsteem, barokk, rokokoo, klassitsism, natüürmort, fassaad.

<p>Varauusaegne riik</p>	<p>Euroopa poliitiline kaart ja absolutismi kujunemine. Louis XIV ja Versailles` õukond. Inglise kodusõda ja restauratsioon,parlamentaarne monarhia kujunemine Inglismaal. Sõda ja rahu Euroopas.</p>	<p>1) oskab nimetada absoluutse monarhia tunnusjooni, 2) teab absoluutse monarhia tekkepõhjuseid Euroopas, 3) näitab kaardil riike, kus valitses absoluutne monarhia, 4) kirjeldab Louis XIV aegset Prantsusmaad ja Versailles` i õukonda kui absolutismi musternäidist, 5) oskab selgitada, mille poolest erineb parlamentaarne monarhia absoluutsest, 6) selgitab parlamentarismi sündi Inglismaal, 7) nimetab sõdimise peamisi põhjuseid varauusajal, 8) oskab kasutada mõisteid monarhia, absolutism, vabariik, parlamentaarne monarhia, revolutsioon, restauratsioon, personaalunioon, reaalunioon, puritaanid, patsifism, rahuvusvaheline õigus, diplomaat.</p>
<p>Valgustussajand</p>	<p>Valgustuse olemus. Valgustusfilosoofia: Rousseau, Monetsquieu, Voltaire. Valgustatud absolutism. Valgustatud absolutism Preisimaa näitel.</p>	<p>1)teab, mis oli valgustus, 2)oskab võrrelda tähtsamate valgustusfilosoofide põhiseisukohti riigi küsimuses, 3)teab, mis oli valgustatud absolutism, 4) kirjeldab Friedrisch II kui valgustatud monarhi, 5) nimetab ja iseloomustab Friedrich II tähtsamaid reforme, 6)oskab kasutada mõisteid valgustus, ratsionaalne, satiir, valgustatud absoutism, moderniseerima, tolerantsus, reform.</p>
<p>„Eesti Rootsi ja Vene riigi koosseisus“</p>		

Tallinna Südalinna Kool

<p>Eesti ala suurte sõdade keerises.</p>	<p>Eesti kolma kuninga valduses. Liivi sõda. Põhjasõda.</p>	<p>1) kirjeldab jõuvahekordade muutumist Läänemere piirkonnas 16. sajandil, 2) teab, millised olid Liivi sõja tagajärjed Eestile, 3) teab, millised olid Põhjasõja tagajärjed Eestile.</p>
<p>Rootsi aeg Eestis</p>	<p>Aadel ja riigivõim, reduktsioon, talurahva elu, linnad ja majanduse areng, religioon, kirik, haridus.</p>	<p>1) iseloomustab aadlike olukorda Rootsi ajal, 2) nimetab reduktsiooni eesmärgi, 3) iseloomustab talupoegade olukorda, 4) nimetab ja selgitab arengulisi muutusi hariduse valdkonnas (talurahvakoolid, Tartu ülikool), 4) oskab selgitada hariduse ja religiooni seoseid Rootsi ajal, 5) nimetab ja iseloomustab tähtsamaid manufaktuure.</p>
<p>Vene aeg Eestis</p>	<p>Aadel ja riigivõim, Balti erikord, talurahva elu, religioon, kirik, haridus.</p>	<p>1) iseloomustab aadlike olukorda Vene ajal, 2) selgitab Balti erikorda, selle tunnuseid ja eripära, 3) iseloomustab talupoegade olukorda, 4) iseloomustab vennastekogustute liikumisi, 5) toob esile muutusi kirjasõna arengus.</p>
<p>“Suured revolutsioonid.”</p>		

<p>Ameerika Ühendriikide tekkimine</p>	<p>USA iseseisvumine. Iseseisvussõda. USA riiklik korraldus.</p>	<p>1) teab, kuidas tekkisid Ameerika Ühendriigid, 2) kirjeldab Ameerika Ühendriikide riigikorraldust, 3) oskab kasutada mõisteid embargo, konstitutsioon, föderaalne riik, konstitutsioon. 4) selgitab, millist mõju avaldas Ameerika Ühendriikide loomine Euroopale.</p>
<p>Prantsuse revolutsioon</p>	<p>Prantsuse revolutsiooni põhjused ja kulg, Revoltsiooni tagajärjed.</p>	<p>1) nimetab ja selgitab Prantsuse revolutsiooni erinevaid põhjuseid, 2) selgitab inimeste ja kodanike õiguste deklaratsiooni olulisust, 3) nimetab Asutava Kogu tähtsamaid reforme, 4 selgitab põhjuseid, miks asendus revolutsiooni käigus monarhia vabariigiga, 4) teab, kes olid Louis XVI, Marie Antionette, M. Robenspiere, Napoleon Bonaparte. 5) iseloomustab jakobiinide diktatuurile omaseid jooni, 6) teab, kuidas lõppes Prantuse revolutsioon, 7) nimetab revolutsiooni tähtsamaid tagajärgi, 7) oskab kasutada mõisteid generaalstaadid, deklaratsioon, emikrant, radikaal, terror, diktatuur.</p>
<p>Prantsusmaa Napoleoni ajal ning Napoleoni sõjad.</p>	<p>Napoleoni võimu kindlustumine, Napoleoni reformid, Napoleoni vallutussõjad, Napoleoni edu põhjused, sõjakäik Venemaale, keisririigi häving.</p>	<p>1) teab, kes oli Napoleon ja milles seisnes tema tähtsus, 2) selgtiab Prantsusmaal tehtuid ümberkorraldusi Napoleoni valitsemise ajal, 3) iseloomustab Napoleoni tähtsamaid reforme, 4) selgitab revolutsiooni ideede levitamist, 5) teab, millised olid Napoleoni sõjalise edu põhjused, 6) iseloomustab Napoleoni sõjakäiku Venemaale, 7) teab põhjused, miks Napoleon oma edu ja võimu kaotas.</p>

<p>“Liberalism ja rahvuslik liikumine Euroopas.”</p>		
<p>Rahvusriigid ja rahvuslus, rahvosluse levik ning poliitilised õpetused.</p>	<p>Euroopa pärast Viini kongressi. Rahvuslik liikumine. Poliitilised õpetused: konservatism, liberalism. Revolutsioonid Euroopas.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) nimetab Viini kongressi eesmärgi ja tähtsamaid otsuseid, 2) selgitab rahvuslust, 3) teab, mida taotlesid rahvuslased Saksamaal 4) kirjeldab konservatiivide majanduslikke ja poliitilisi vaateid, 5) kirjeldab liberaalide majanduslikke ja poliitilisi vaateid, 6) iseloomustab 1848. a. revolutsioonilainet, 7) oskab kasutada mõisteid kongress, restauratsioon, konservatism, tsensuur, natsionalism, korporatsioon, liberalism, kodanlus, 8) näitab kaardil Euroopa riike pärast Viini kongressi.
<p>Rahvusriigi loomine Saksamaa näitel</p>	<p>Uuusaegne riik: rahvusriik. Preisimaa esiletõus. Otto von Bismarck. Põhja-Saksa liidu loomine. Prantsuse-Preisi sõda. Saksamaa keisririik.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) kirjeldab Saksa alade poliitilist ülesehitust 19.sajandi keskel, 2) teab Saksamaa ühendamise eesmärgi, 3) selgitab, kuidas toimus Saksamaa ühendamine, 4) iseloomustab Saksamaa kui liitriigi olemust, 5) teab, mida tähendab rahvusriik.

<p>“Industriaalühiskonna kujunemine.”</p>		
<p>Tööstuslik pööre</p>	<p>Tööstusliku revolutsiooni algus. Vabrikutootmine. Tööstusriigid. Tööstusliku pöörde levik. Tööliste olukord, tööpäevad, töökeskkond, lapstöölised.</p>	<p>1) teab, mis oli tööstuslik pööre ning kus ja miks see algusi sai, 2) kirjeldab tööstuse arengut 19.sajndil mõne riigi näitel, 3)iseloostab töötingimusi, töökeskkonda, tööliste olukorda 19.sajandil, 4) selgitab, miks ja kuidas hakkas riiki tööliste olukorda parandama, 5)selgitab lapstööjõu probleematikat.</p>
<p>Industriaalühiskonna uus pale. Sotsialism.</p>	<p>Linnastumine, rahvastiku kiire juurdekasv, linnastumine, transpordi areng, massiimigratsioon, sotsialism.</p>	<p>1) selgitab linnastumist 19.sajandil, 2) teab olulisemaid muutusi 19.sajandi transpordis, 3) toob näiteid, kuidas mõjutas transpordi areng igapäevaelu, 4)oskab seostada omavahel tööliklassi ja sotsialismi, 5)oskab kasutada mõisteid industriaalühiskond, sotsialism, proletariaat, tööstuslik pööre, kapital.</p>

Pärisorjuse ja orjuse kaotamine	Orjatöö hukkamõist. Pärisorjuse kaotamine Euroopas. Ameerika Ühendriikide lõhenemine. Kodusõda kaotab orjuse.	1)teab, mille poolest erineb orja/pärisorja seisund vaba töötajaga omast, 2)kirjeldab orjuse/pärisorjuse levikut 19.sajandi algul, 3) selgitab põhjuseid, miks hakati Euroopas pärisorjust kaotama, 4)teab, miks säilis Ameerika Ühendriikides orjus, 5) selgitab, kuidas ja miks orjapidamine Ameerika Ühendriikides keelustati.
“Eesti 19. sajandil.”		
Vene impeerium 19.sajandil	Venemaa Euroopa juhtiriigina. Venemaa impeeriumi laienemine. Vene impeeriumi eripära. Bati kubermangud.	1)iseloomustab Venemaad juhtiriigina, 2)kirjeldab Vene impeeriumi laienemist 19.sajandil, 3)selgitab põhiprobleeme Vene impeeriumis, 4)iseloomustab keskvõimu poliitikat äärealade suhtes, 5) kirjeldab Eesti poliitilist korraldust Vene impeeriumi koosseisus.
Rahvuslik ärkamine Eestis.	Talurahva vabastaminepärisorjusest. Talurahva omavalitsus. Ärkamisaeg:Jakobson, Jannsen, Hurt. L. Koidula mõju ja tegevus. Estofiilid. Seltsiliikumine.	1) kirjeldab rahvusliku liikumise eeldusi, 2) teab, mis oli rahvuslik ärkamine, 3)nimetab eestlaste rahvusliku liikumise juhte, 4) oskab võrrelda rahvusliku liikumise juhte, 5)iseloomustab olulisemaid seltse rahvusliku liikumise perioodi.
Venestamine ja muutused ühiskondlikus arengus.	Venestamise algus. Venestamispoliitika. Vene keel ja haridus. Venestamise mõju eesti rahvuslikule liikumisele.	1)teab, millal ja miks algas venestamine, 2) iseloomustab venestamist, 3) toob näiteid, kuidas mõjutas venestamine erinevaid rahvusgruppe Eestis,

Tallinna Südalinna Kool

		<p>4) selgitab venestamise mõju eesti rahvuslikule liikumisele,</p> <p>5) annab põhjendatud hinnangu venestamispoliitikale.</p>
“Esimene maailmasõda ja Eesti iseseisvumine.”		
Vene revolutsioon 1905.aastal	<p>Revolutsiooni põhjused ja ajend.</p> <p>Revolutsiooni algus.</p> <p>Vabaduspäevad. Revolutsiooni tulemused.</p>	<p>1) selgitab, mille poolest erines Venemaa 20.sajandi algul enamikust teistest Euroopa riikidest,</p> <p>2) nimetab põhjuseid, miks puhkes Venemaal 1905.a.revolutsioon,</p> <p>3) iseloomustab rahva rahulolematust võimu suhtes,</p> <p>4) selgitab revolutsiooni tulemusi.</p>
Esimene maailmasõda	<p>Esimese maailmasõja põhjused. Sõja algus ja sõjavaimustus.</p> <p>Tähtsamad lahingud.</p> <p>Sõja lõpp ja tagajärjed.</p>	<p>1) selgitab I maailmasõja puhkemise põhjusi,</p> <p>2) teab, mida nimetatakse Esimese maailmasõja puhkemise ajendiks,</p> <p>3) kirjeldab sõjavaimustust,</p> <p>4) nimetab sõdivaid blokke I maailmasõjas,</p> <p>5) teab, milles seisnes sõja meeleolu,</p> <p>6) oskab seostada Eesti ajalugu I maailmasõjaga,</p> <p>7) nimetab tähtsamaid lahinguid sõjas,</p> <p>8) selgitab I maailmasõja tagajärgi.</p>
Eesti iseseisvumine	<p>Autonoomia saavutamine.</p> <p>Venemaast eraldumine.</p> <p>Iseseisvuse väljakuulutamine.</p> <p>Omariikluse ülesehitamise algus.</p>	<p>1) selgitab Eesti ala haldusjaotust 20.sajandi algul,</p> <p>2) nimetab Eesti iseseisvumise eeldusi,</p> <p>3) teab, mis oli veebruarirevolutsiooni tulemus Eesti jaoks,</p> <p>4) selgitab põhjuseid, miks läks Eestis 1917.a.võim enamlaste kätte,</p> <p>5) iseloomustab, kuidas toimus Eesti iseseisvuse väljakuulutamine,</p> <p>6) teab, millal on Eesti riigi sünnipäev,</p> <p>7) selgitab, miks algas Eesti riigi tegelik väljaehitamine alles 1918.a.lõpul.</p>

AJALOO AINEKAVA

9. KLASS

Õppeainet õpitakse 70 tundi aastas ehk 2

tundi nädalas.

Hindamine:

Hindamisel lähtutakse riikliku õppekava põhimõtetest, kooli hindamisjuhendist ja kujundava hindamise põhimõtetest.

Lõiming

Sotsiaalainete lõimingu keskpunktiks on inimese ja ühiskonna toimimine minevikus ja tänapäeval. Sotsiaalainete vahendusel kujundatakse õpilastes oskusi näha ühiskonna arengus põhjuse-tagajärje seoseid ning teha teadlikke valikuid, lähtudes ühiskonnas kehtivatest väärtustest ja moraalinormidest. Õppe vältel kujundatakse õpilastes tahet toimida kõlbelise ja vastutustundliku ühiskonnaliikme ning isiksusena. Et on tegemist sama valdkonna ainetega, siis väljendub lõiming ainekavas sarnaste eesmärkde, pädevuste, meetodite olemasolul.

Kõik sotsiaalvaldkonna ained on toeks, et õpilasel areneks suutlikkus analüüsida oma käitumist ja selle tagajärgi, sobival viisil väljendada oma tundeid, aktseptida inimeste erinevusi ning arvestada neid suheldes; ennast kehtestada, seista vastu ebaõiglusele viisil, mis ei kahjusta enda ega teiste huve ega vajadusi. Sotsiaalvaldkonna õppeainete kaudu õpitakse tundma ning järgima ühiskondlikke väärtusi, norme ja reegleid, omandatakse teadmisi, oskusi ja hoiakuid sotsiaalselt aktseptitud käitumisest ning inimeste vastastikustest suhetest, mis aitavad kaasa tõhusale kohanemisele ja toimetulekule perekonnas, eakaaslaste hulgas, kogukonnas ning ühiskonnas. Sotsiaalainete kaudu kujundatakse alus maailmavaatelse mitmekesisusega arvestamiseks ning valmisolek dialogiks erineva maailmavaate esindajatega. Sotsiaalainetes käsitletavate õppeteemade kaudu kujundatakse õpilastes esmane valmisolek märgata naiste ja meeste ebavõrdsust ühiskonnas ja aidata kaasa soolise võrdõiguslikkuse edendamisele. Valdkonnasisese lõiminguga taotletakse, et õpilane areneks terviklikuks isiksuseks, kes suhtub

endasseja teistesse positiivselt, arvestab kaasinimesi, lähtub oma tegevuses üldinimlikest väärtustest ning näeb ja mõistab ühiskonnas toimuvat. Kõigi sotsiaalvaldkonna õppeainete seisukohalt on tähtis koostööoskus ja töötamine rühmas. Tal on tõhusad oskused ja valmidus ühiskonnaellu sekkuda ning selles osaleda.

Näited:

- ÜHISKONNAÕPETUS- demokraatia, diktatuur, imperialism, parlamentarism, autonoomia, monarhia, vabariik, rahvastik ja rahvastiku muutused, poliitilised ideoloogiad:, patsifism, rahvusvaheline õigus, reform, revolutsioon, konstitutsioon, rahvuslik liikumine, rahvusriik, võrdõiguslikkus, väärtused, koostööoskus, konflikti lahendamise oskus, empaatia, rahvusvahelised organisatsioonid ja rahvusvaheline koostöö, globaliseerumine, inflatsioon, majanduskriis, rahvusvahelised suhted, kultuuriline mitmekesisus, autoritaarne ja totalitaarne valitsmine, erinevad majandussüsteemid, industrialiseerimine, infotehnoloogia areng, kommunikatsioon.
- INIMESEÕPETUS- inimeste tervis, toitumine, elulaad, rahvastik, rahvastiku muutused, sündmus, suremus soorollid, võrdõiguslikkus, väärtused, koostööoskus, konflikti lahendamise oskus, empaatia, kultuuriline mitmekesisus, kommunikatsioon.
- GEOGRAAFIA – rahvatik ja rahvastiku muutused, riikide geograafilised asendid,, poliitiline kaart, kolooniad, immigratsioon, sündimus, suremus, rahvusriik, võrdõiguslikkus, väärtused, koostööoskus, konflikti lahendamise oskus, empaatia, rahvusvahelised organisatsioonid ja rahvusvaheline koostöö, globaliseerumine, kultuuriline mitmekesisus, industrialiseerimine, erinevad majandussüsteemid, infotehnoloogia areng.

Teema	Õppesisu	Õpilase taotletavad õpitulemused ja õppetegevus
„Maailm kahe maailmasõja vahel“		
Pariisi rahukonverents ja maailma poliitiline kaart pärast rahulepingute sõlmimist	Esimese maailmasõja tagajärjed. Pariisi rahukonverents. Versailles leping. Versailles süsteem. Rahvasteliit. Uued riigid pärast esimest maailmasõda. Nõukogude Venemaa.	1) selgitab esimese maailmasõja tagajärgi, 2) oskab kaardil näidata uusi riike, mis esimese maailmasõja tulemusena tekkisid, 3) nimetab peamisi otsuseid ja otsustajaid Pariisi konverentsil, 4) oskab selgitada mõisteid Versailles süsteem, reparatsioon, Rahvasteliit, 5) iseloomustab Versailles rahulepinu põhisisu, 6) teab Versailles süsteemi peamisi tagajärgi, 7) selgitab, miks toimus oktoobripööre Venemaal.
Rahvusvahelised suhted 1920.aastail	Patsifismiajastu. Reparatsioonide küsimus. Ruhri kriis. Dawesi plaan. Locarno konverents. Genova konverents. Vilniuse kriis ja Rahvasteliit. Nõukogude Venemaa.	1) selgitab patsifismiajastut, 2) toob näiteid patsifismiajastust, 3) oskab nimetada peamiste kriiside põhjusi ja tagajärgi, 4) selgitab Nõukogude Venemaa ja lääneriikide suhteid, 6) annab põhjendatud hinnangu esimese maailmasõja võitjariikide poliitikale Saksamaa suhtes
Maailmamajandus 1920.-1930.aastatel	Esimese maailmasõja tagajärjed. Majandusliku õitsegu aastad. Inflatsioon Saksamaal. Suur depressioon. Börsikrahh. Suure depressiooni põhjused ja tagajärjed.	1) nimetab esimese maailmasõja peamisi tagajärgi, 2) kirjeldab majandusliku õitsegu aastaid, 3) teab, kuidas mõjutasid reparatsioonimaksud Saksamaa majandust, 4) oskab kasutada mõisteid inflatsioon, börs, spekulatsioon, konveier, aktsia, suur depressioon, 5) nimetab suure majanduskriisi peamisi põhjuseid, 6) selgitab suure majanduskriisi peamisi tagajärgi, 7) oskab eristada suure majanduskriisi põhjuseid ja tagajärgi,

		8) oskab võrrelda suurest majanduskriisist väljumist USA ja Sakamaa näitel.
Sõjakollete kujunemine 1930.aastail	Rahvusvahelise olukorra tervnemise põhjused. Mandžuuria kriis. Etioopia kriis. Hispaania kodusõda.	1) iseloomustab rahvusvahelise olukorra teravnemise põhjuseid, 2) annab põhjendatud hinnangu, kas Versailles süsteem oli Saksamaa suhtes õiglane või mitte, 3) selgitab Rahvasteliidu nõrkust 1930.aastatel, 4) oskab võrrelda peamiste kriiside põhjuseid ja tagajärgi, 5) teab, miks nimetatakse Hispaania kodusõda teise maailmasõja eelmänguks.
Demokraatia 1920.-1930. aastail	Demokraatia laienemine pärast esimest maailmasõda. Parempoolsed ja vasakpoolsed erakonnad. USA 1920-1930.aastail. Suurbritannia ja Prantsusmaa 1920.-1930. aastail. Kultuurielu kahe maailmasõja vahel.	1) teab mis on demokraatia, 2) nimetab demokraatia põhjjooni, 3) toob näiteid demokraatia laienemisest pärast esimest maailmasõda, 4) oskab võrrelda parempoolsetele ja vasakpoolsetele erakondadele omaseid väärtusi, 5) selgitab demokraatias pettumist kahe maailmasõja vahel, 6) iseloomustab demokraatias USA näitel, 7) kirjeldab demokraatias Suurbritannia ja Prantsusmaa näitel, 8) toob esile peamised kultuurilised muutused ja teaduslikud saavutused kahe maailmasõja vahel.

<p>Diktatuurid Euroopas</p>	<p>Demokraatia kriis. Diktatuuridele iseloomuslikud jooned. Diktatuuride jagunemine. Autoritarism Itaalia näitel. Totalitarism Saksamaa ja NSV Liidu näitel.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) selgitab demokraatia kriisi põhjuseid, 2) nimetab diktatuuridele omaseid tunnuseid, 3) oskab eristada totalitaarset diktatuuri autoritaarsest, 4) iseloomustab autoritarismi fašistliku Itaalia näitel, 5) iseloomustab totalitarismi natsionaalsotsialistliku Saksamaa näitel, 6) iseloomustab totalitarismi kommunistliku NSV Liidu näitel, 7) oskab võrrelda totalitaarseid režiime, 8) oskab kasutada mõisteid diktatuur, autoritarism, totalitarism, propaganda, plaanimajandus, industrialiseerimine, kolhoos, juhikultus, fašism, kommunism, natsionaalsotsialism, repressioon.
<p>Eesti Vabariik</p>	<p>Vabadussõda. Demokraatlik Eesti. Vaikiv ajastu. Kultuur Eesti Vabariigis kahe maailmasõja vahel.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) teab, miks sai võimalikuks Eesti riigi rajamine, 2) selgitab Vabadussõja põhjuseid, 3) oskab iseloomustada Vabadussõja käiku ja pöördpunkte, 4) teab, mida kujutas endast Tartu rahu, 5) annab põhjendatud hinnangu Tartu rahule Eesti ajaloos, 6) iseloomustab demokraatliku Eesti põhijooni, 7) iseloomustab autoritaarse Eesti põhijooni, 8) kirjeldab peamisi kultuurinähtusi Eesti Vabariigis.
<p>“Teine maailmasõda 1939-1945”</p>		

<p>Rahvusvaheline olukord teise maailmasõja eel</p>	<p>Suur-Saksamaa idee. Austria anšluss. Münceni kokkulepe. Järelandmis-ehk lepituspoliitika. Molotov-Ribbentropi pakt.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) teab, milles seisnes Hitleri poolt Versailles rahulepingu rikkumine, 2) selgitab välja põhjused, miks sai võimalikuks Austria liitmine Saksamaaga, 3) teab, mis oli lepituspoliitika 4) iseloomustab lepituspoltiikat Müncheni kokkuleppe näitel, 5) annab põhjendatud hinnangu lepituspoltiikale, 6) teab, mida kujutas endast Molotvi-Ribbentropi pakt, 7) selgitab Molotovi-Ribbentropi tähtsust ajaloos, annab sellele põhjendatud hinnangu, 8) oskab kasutada mõisteid anšluss, lepituspoliitika, MRP.
<p>Teise maailmasõja algus (1939-1941)</p>	<p>Teise maailmasõja põhjused. Saksamaa ja NSV Liidu rünnak Poolale. Kolmikpakt. Saksamaa vallutused Lääne-Euroopas. NSV Liidu agressioon Põhja- ja Ida-Euroopas. Sõjategevus Balkanil.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) toob esile Teise maailmasõja põhjused, 2) teab, millal ja mis sündmusega algas teine maailmasõda, 3) nimetab vastanduvate riikide blokid teise maailmasõja alguses, 4) iseloomustab teise maailmasõja käiku 5) oskab võrrelda sõjategevust Euroopas Ida- ja Läänerindel, 6) kirjeldab sõjategevust Balkanil.
<p>Teise maailmasõja laienemine</p>	<p>Barbarossa plaan ja Saksamaa-Nõukogude sõda. Sõjategevus Vaikses ookeanis. Hitleri-vastase koalitsiooni kujunemine: Atlandi harta. Sõdivad pooled Teises maailmasõjas. Stalingradi lahing. Leningradi blokaad.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) teab, mida kujutas endast Barbarossa plaan ja Saksamaa-Nõukogude Liidu sõda, 2) nimetab pöördepunkte teises maailmasõjas, 3) iseloomustab tähtsamaid pöördepunkte teises maailmasõjas, 4) selgitab Hitleri-vastase koalitsiooni kujunemist, 5) teab, milles seisnes Atlandi harta, 6) kirjeldab Leningradi blokaadi,

		7) kirjeldab ajalookaardile tuginedes Teise maailmasõja kulgu.
Teise maailmasõja lõpuaastad	Kurski lahing. Normandia dessant. Teherani konverents. Jalta konverents, ÜRO asutamine. Potsdami konverents. Vastupanuliikumine. Saksamaa purustamine. Tuumasõda ja Jaapani purustamine. Teine maailmasõda kui totaalne sõda. Holokaust. Nürnbergi protsess. Teise maailmasõja tagajärjed.	1) nimetab teise maailmasõja lõpuaastate pöördepunkte, 2) teab teise maailmasõja konverentside otsuste peamisi tagajärgi, 3) selgitab, milles seisnes vastupanuliikumine, 4) toob näiteid vastupanuliikumisest, 5) teab, millal ja kuidas lõppes teine maailmasõda, 6) toob esile teise maailmasõja tagajärjed, 7) oskab kasutada mõisteid välksõda, holokaust, küüditamine, ÜRO, antisemitism, koonduslaager, tuumasõda, genotsiid.
Eesti teises maailmasõjas	Baaside ajastu. Omariikluse kaotus. Esimene nõukogude okupatsioon (1940-1941), suvesõda, saksa okupatsioon (1941-1944), lahingud Sinimägedes 1944, iseseisvuse taastamise katse 1944.	1) teab, mida kujutas endast baaside leping ehk vastastikuse abistamise leping, 2) annab põhjendatud hinnangu baaside lepingule, 3) annab põhjendatud hinnangu juunipöördele, 4) toob esile esimese nõukogude okupatsiooni põhijooned Eestis, 5) iseloomustab suvesõda 1941, 6) toob esile saksa okupatsiooni põhijooned Eestis, 7) annab põhjendatud hinnangu eesti meeste valikutele teises maailmasõjas, 8) teab, mis oli iseseisvuse taastamise katse 1944, 9) selgitab Sinimägede lahingute tähtsust Eesti ajaloos, 10) oskab seletada mõisteid okupatsioon, küüditamine, holokaust, metsavennad, suur põgenemine, eksiilvalitsus.
“Maailm pärast Teist maailmasõda (1945-2000)”		

<p>Rahvusvahelised suhted pärast teist maailmasõda</p>	<p>Rahulepingud ja riigipiirid. Külma sõja algus ja lõpp. Võidurelvastumine. Tähtsamad külma sõja kriisid.</p>	<p>1) teab, kuidas algas ja lõppes külm sõda, 2) nimetab külma sõja põhijooned, toob esile selle avaldumist ja vorme, 3) näitab kaardil tähtsamad külma sõja aegsed kriisikoldeid, 4) iseloomustab mõnda tähtsamat külma sõja kriisi, 5) teab, millal ja kuidas lõppes teine maailmasõda, 6) oskab kasutada mõisteid külm sõda, rahvademokraatia, Trumani doktriin, Marshalli plaan, ÜRO, võidurelvastumine, massihävitusrelvad, pingelõdvendus, NATO.</p>
<p>Arenenud tööstusriigid</p>	<p>Heaoluühiskonna kujunemine. Demokraatia laienemine. Euroopa integratsioon. Thatcherism. Läänemaailm USA näitel: ühiskond, sisepoliitika, välispoliitika. Läänemaailm Saksamaa Liitvabariigi näitel: riigi teke, majandus, sisepoliitika, välispoliitika, Ida- ja Lääne- Saksamaa suhted.</p>	<p>1) iseloomustab heaoluühiskonna kujunemist, 2) toob esile, milles seisnes demokraatia laienemine, 3) teab, mis oli Margaret Thatcheri poliitika, 4) selgitab Euroopa integratsiooni vajadust, 5) mõistab USA üliriigiks kujunemist, 6) iseloomustab USA sisepoliitilist olukorda, 7) annab põhjendatud hinnangu USA välispoliitikale 1960.-1970.a. aastatel, 8) selgitab Saksamaa lõhenemise põhjuseid, 9) nimetab sotsiaalsele turumajandusele omaseid jooni, 10) iseloomustab Saksamaa Liitvabariigi välispoliitikat, 11) oskab kasutada mõisteid heaoluühiskond, majanduslik integratsioon, Euroopa Liit, infoühiskond, üliriik, diskrimineerimine, Saksa majandusime.</p>
<p>Nõukogude Liit 1945-1985 ja sotsialismileer</p>	<p>Sõjajärgsed poliitilised olud, stalinism. Hruštšovi tõus ja langus, sulaaeg.</p>	<p>1) kirjeldab kommunistlikku ühiskonda NSV Liifu näitel, 2) oskab võrrelda erinevaid perioode NSV Liidus, 3) teab, miks kujunes sotsialismileer,</p>

Tallinna Südalinna Kool

	<p>Stagnatsioon ja Brežnev. Sotsialismileeri kujunemine. Mässuline idablokk: Berliini ja Ungari ülestõus, Praha kevad. Poola kriisid.</p>	<p>4) teab, millised tegurid põhjustasid Berliini ülestõusu, 5) oskab võrrelda Poola, Tšehhoslovakkia, Ungari vastupanupüüdlusi, 6) oskab kasutada mõisteid isikukultus, sulaaeg, stagnatsioon, käsumajandus, dissident, nomenklatuur, rahvademokraatia.</p>
Eesti NSV	<p>Valitsemine ja majandus. Poliitilised olud ja vastupanu: massirepressioonid ja metsavennad, industrialseerimine, kollektiviseerimine, “kuldsed kuuekümnendad,” stagnatsioon, rehabiliteerimine, venestamispoliitika, Kultuur ja eluolu.</p>	<p>1) kirjeldab nõukogulikku võimustruktuuri, 2) oskab võrrelda Eesti NSV juhte: Karotamm, Käbin, Vaino, 3) selgitab Eesti NSV valitsemist ja arengut, 4) mõistab käsumajanduse tagajärgi Eesti ühiskonnale, 5) nimetab muutusi Eesti rahvuslikus koosseisus, 6) toob näiteid vastupanust ametlikule poliitikale, 7) selgitab mugandumist nõukogude võimuga, 8) iseloomustab venestamispoliitikat, 9) teab, milles seisnes nõukogulik kultuuripoliitika, 10) kirjeldab Eesti NSV kultuurielu iseloomulikumaid jooni.</p>
Kultuur ja eluolu pärast teist maailmasõda	<p>Teaduse ja tehnika areng. Aatomiuringud, infotehnoloogia. Massikutluur. Naine ja ühiskondlik elu, muutused mentaliteedis. Muutused olmes.</p>	<p>1) kirjeldab kultuuri ja eluolu muutumist 20. sajandi vältel, 2) toob esile teaduslikke saavutusi 20. sajandi II poolel, 3) selgitab, kuidas avaldus külm sõda teaduses ja kultuuris, 4) iseloomustab muutusi olmes 20. sajandi II poolel, 5) selgitab defitsiiti idabloki maades.</p>
Nõukogude Liidu ja kommunistliku süsteemi kokkuvarisemine	<p>Perestroika ja glasnost, poliitilise elu reformimine. 1991. a. augustisündmused, Nõukogude Liidu</p>	<p>1) toob esile kommunistliku süsteemi lagunemised põhjused, 2) teab, milles seisnes perestroika ja glasnost, 3) iseloomustab majandust Gorbatšovi ajal,</p>

Tallinna Südalinna Kool

	lagunemine. Kommunistliku süsteemi lagunemine. Eesti Vabariigi taasiseseisvumine, laulev revolutsioon, balti kett. Muutuv maailm: NATO ja Euroopa Liidu laienemine, uued vastasseisud.	4) selgitab, miks sai võimalikuks Eesti iseseisvuse taastamine, 5) teab, mis oli laulev revolutsioon ja balti kett, 6) nimetab erinevaid poliitilisi liikumisi Eesti iseseisvumise taastamise protsessis, 7) selgitab, mis oli põhiseadusliku korra taastamine Eestis, 8) iseloomustab muutunud maailma 20.saj.lõpul ja 21.saj.alguses.
--	--	---